

Sygn. akt II KK 342/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 lutego 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dorota Rysińska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Przemysław Kalinowski

SSN Andrzej Ryński

Protokolant Małgorzata Sobieszczańska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jolanty Rucińskiej,

w sprawie **S. S. i R. K.**

oskarżonych z art. 107 § 1 k.k.s. i in

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 16 lutego 2017 r.,

kasacji, wniesionej przez oskarżyciela publicznego na niekorzyść

od wyroku Sądu Okręgowego w P.

z dnia 27 kwietnia 2016 r., sygn. akt V Ka .../16,

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w G.

z dnia 5 listopada 2015 r., sygn. akt II K .../14,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do
ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w P., w
postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 5 listopada 2015 r. Sąd Rejonowy w G. uznał S.S. za winnego tego, że:

„będąc prezesem zarządu Sp. z o.o. I. z siedzibą w O., jako prezes zarządu, zajmując się sprawami gospodarczymi, w szczególności finansowymi w/w podmiotu w okresie co najmniej od dnia 01.03.2011r. do dnia 11.03.2011 r., w lokalu „Punkt Przyjmowania Zleceń” mieszczącym się przy ul. S., wspólnie i porozumieniu z R. K. będącym pełnomocnikiem D. K. prowadzącej działalność gospodarczą pod nazwą Usługi Transportowe z siedzibą w P., popełnił czyn zabroniony polegający na urządzaniu i prowadzeniu gier na terminalu internetowym oznaczonym jako [...] (bez numeru) w rozumieniu przepisów art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (Dz. U. z 2009 r. 201, poz. 1540 z późn. zm.) wbrew przepisom art. 6 ust. 1 w z w. z art. 14 ust. 1 tej ustawy”,

tj. popełnienia przestępstwa skarbowego z art. 107 § 1 k.k.s w zw. z art. 9 § 1 k.k.s. w zw. z art. 9 § 3 k.k.s., za który wymierzono mu karę 100 stawek dziennych grzywny po 80 zł każda.

Tym samym wyrokiem R. K. został uznany za winnego tego, że:

„będąc pełnomocnikiem D. K. prowadzącej działalność gospodarczą pod nazwą Usługi Transportowe z siedzibą w P. w okresie co najmniej od dnia 01.03.2011 r. do dnia 11.03.2011 r. w lokalu „Punkt Przyjmowania Zleceń” mieszczącym się przy ul. S., wspólnie i w porozumieniu ze S. S. będącym prezesem zarządu Sp. z o.o. „I.” z siedzibą w O. popełnił czyn zabroniony polegający na urządzaniu i prowadzeniu gier na terminalu internetowym oznaczonym jako [...] (bez numeru) w rozumieniu przepisów art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (Dz. U. z 2009 r. Nr 201, poz. 1540 z późn. zm.) wbrew przepisom art. 6 ust. 1 w zw. z art. 14 ust. 1 tejże ustawy, tj. bez koncesji i poza kasynem gry”,

tj. popełnienia przestępstwa skarbowego z art. 107 § 1 k.k.s. w zw. z art. 9 § 1 k.k.s. w zw. z art. 9 § 3 k.k.s., za które wymierzono mu karę 60 stawek dziennych grzywny, każda po 80 zł.

W wyroku orzeczono ponadto przepadek dowodów rzeczowych.

W wyniku apelacji wniesionych przez obu oskarżonych oraz przez obrońcę R. K., wyrokiem z dnia 27 kwietnia 2016 r. Sąd Okręgowy w P. zmienił zaskarżony

wyrok w ten sposób, że uniewinnił S.S. i R. K. od popełnienia zarzucanych im czynów.

Od powyższego prawomocnego orzeczenia kasację wniósł oskarżyciel publiczny – Urząd Celny w P., zarzucając temu rozstrzygnięciu *„rażące naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 1 § 1 k.k.s. w zw. z art. 107 § 1 k.k.s. w zw. z art. 6 ust. 1 i art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009r. o grach hazardowych (Dz. U. Nr 201 z 2009 r., poz. 1540 z późn. zm.), poprzez niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że oskarżeni nie popełnili przestępstwa, o którym mowa w art. 107 § 1 k.k.s., albowiem przepisy art. 6 ust. 1 i art. 14 ust. 1 ustawy o grach hazardowych nie podlegają stosowaniu z powodu braku procedury notyfikacji”*.

Podnosząc powyższy zarzut skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd Okręgowy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek kasacji zasługuje na uwzględnienie, jako że zarzut skargi okazał się przynajmniej w części skuteczny.

U źródeł kontrowersji w niniejszej sprawie, dotyczącej najpierw skazania, następnie prawomocnego uniewinnienia S. S. i R. K. od popełnienia czynów polegających na urządzaniu i prowadzeniu gier hazardowych na automacie – bez koncesji i poza kasynem gry, tj. czynów z art. 107 § 1 k.k.s., legło niesporne stwierdzenie, że stanowiące dopełnienie tej blankietowej normy, przepisy art. 6 ust. 1 i art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (Dz. U. z 2009 r. Nr 201, poz. 1540, ze zm. – dalej u.g.h.), przed ich wprowadzeniem do polskiego porządku prawnego (w pierwotnym brzmieniu), nie podlegały w Komisji Europejskiej notyfikacji przewidzianej w dyrektywie 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 r. ustanawiającej procedurę udzielania informacji w dziedzinie norm i przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. Urz. WE L 204 z 21.07.1998 r., ze zm.). Główne, związane z tym faktem kontrowersje, obecnie zobrazowane zwłaszcza w przeciwstawnych stanowiskach zawartych w wyroku Sądu odwoławczego i kasacji Urzędu Celnego, dotyczyły trzech zasadniczych kwestii. Po pierwsze tego, czy wymienione regulacje w odniesieniu do, mówiąc najogólniej, organizowania hazardowych gier na automatach – ograniczające aktywność w tym

zakresie do możliwości podejmowania jej tylko na podstawie udzielonej koncesji na prowadzenie kasyna gry (art. 6 ust. 1 u.g.h.) oraz wyłącznie w kasynach gry (art. 14 ust. 1 u.g.h.) – w ogóle stanowiły przepisy techniczne w rozumieniu art. 1 pkt 11 przytoczonej dyrektywy 98/34/WE. Po wtóre tego, jak podnosi się w kasacji, czy nawet przy założeniu takiego charakteru wymienionych przepisów, podlegały one obowiązkowi uprzedniego notyfikowania, pomimo klauzuli derogacyjnej (bezpieczeństwa) zawartej w art. 10 ust. 1 tej dyrektywy oraz względów wymienionych w art. 36 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej. Wreszcie tego, czy sąd orzekający w sprawie o przestępstwo z art. 107 § 1 k.k.s. ma uprawnienie (według Sądu *ad quem* obowiązek) do odmowy zastosowania nienotyfikowanych przepisów, także przy rozważeniu formalno-proceduralnego charakteru naruszeń w tym zakresie, podkreślanego w kasacji z uwagi na regułę kolizyjną zawartą w art. 91 ust. 3 Konstytucji RP, jako rozwiązującą tylko konflikt między przepisem prawa unijnego i przepisem prawa krajowego.

W uzasadnieniach rozbieżnych stanowisk (także wyroku Sądu *meriti*) przywołano szereg często tych samych orzeczeń. W szczególności, wskazywano na wywody Trybunału Konstytucyjnego zawarte w wyrokach z dnia 11 marca 2015 r., P 4/14 i z dnia 21 października 2015 r., P 32/12. Przede wszystkim jednak powoływano się na orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, dotyczące charakteru przepisów o grach hazardowych w rozumieniu wspomnianej dyrektywy 98/34/WE, nadto zagadnień obowiązku powiadamiania o projektach przepisów technicznych Komisji Europejskiej (art. 8 ust. 1), konsekwencji braku notyfikacji oraz roli sądu krajowego jako sądu wspólnotowego (by z licznie przytaczanych, wymienić tylko wyrok z dnia 19 lipca 2011 r. w połączonych sprawach Fortuna i inni, C-213/11, C- 214/11 i C-217/11, wydany w związku z pytaniem prejudycjalnym sądu polskiego). Przywołano też szereg judykatów Sądu Najwyższego, zwłaszcza dotyczących sposobu postępowania sądu krajowego w wypadku stwierdzenia w porządku prawnym przepisów nienotyfikowanych, w tym zawierających różne perspektywy spojrzenia na pojęcie kolizji między konkurującymi normami wynikającymi z prawa krajowego i unijnego (m.in.: postanowienie SN z dnia 28 listopada 2013 r., I KZP 15/13; wyrok SN z dnia 28

marca 2014 r., III KK 447/13; wyrok SN z dnia 1 marca 2016 r., IV KK 316/15; postanowienie SN z dnia 27 listopada 2014 r., II KK 55/14).

Z oczywistych powodów, a to z uwagi na datę rozstrzygania w przedmiocie apelacji a dalej na datę sporządzenia obecnie rozpoznawanej kasacji, ani Sąd *ad quem*, ani też Urząd Celny nie mogły odnieść się do uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2017 r. w sprawie I KZP 17/16. Odsyłając do niej w tym miejscu, trzeba zaznaczyć, że uchwała ta ujmuje w zasadzie całość przedstawionych powyżej zagadnień, wszechstronnie analizowanych przez Sąd Najwyższy, również na tle szeroko cytowanego stanu orzecznictwa różnych organów (także judykatów przywołanych w niniejszej sprawie). Należy tu jednak, jako najbardziej ważki, wskazać nieznany w dacie uprawomocnienia się zaskarżonego rozstrzygnięcia, wyrok Trybunału Sprawiedliwości UE z dnia 13 października 2016 r., C-303/15, wydany w przedmiocie pytania prejudycjalnego skierowanego przez Sąd Okręgowy w Łodzi postanowieniem z dnia 24 kwietnia 2015 r., IV Kz 142/15.

W tymże pytaniu prejudycjalnym, odnoszącym się zarówno do art. 6 ust. 1 u.g.h., jak i art. 14 ust. 1 u.g.h. zwrócono się – w największym skrócie rzecz ujmując (pełny tekst w cyt. uchwale I KZP 17/16 oraz w postanowieniu SN z dnia 24 kwietnia 2015 r., I KZP 10/15) – o interpretację przepisu art. 8 ust. 1 dyrektywy 98/34/WE w zakresie dopuszczalności zróżnicowania skutków w postaci wdrożenia przez sąd krajowy sankcji niestosowania przepisów uznanych za mające charakter techniczny – w sytuacji ich nienotyfikowania – w zależności od odniesienia ich treści do realizacji celów określonych w art. 36 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, uzasadniających ograniczenia swobód traktatowych.

Rozpatrując pytanie i uznając, że nie zachodzi potrzeba udzielenia na nie odpowiedzi, wobec jego sformułowania w postępowaniu dotyczącym tylko art. 6 ust. 1 u.g.h. (a już nie art. 14 ust. 1 u.g.h.) w zw. z art. 107 § 1 k.k.s., Trybunał Sprawiedliwości UE wspomnianym wyrokiem orzekł, że: *„Artykuł 1 dyrektywy 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 r. ustanawiającej procedurę udzielania informacji w dziedzinie norm i przepisów technicznych oraz zasady dotyczące usług społeczeństwa informacyjnego w brzmieniu zmienionym na mocy dyrektywy 98/48/WE Parlamentu Europejskiego i*

Rady z dnia 20 lipca 1998 r. należy interpretować w ten sposób, że przepis krajowy, taki jak ten będący przedmiotem postępowania głównego (art. 6 ust. 1 u.g.h. – dop. SN), nie wchodzi w zakres pojęcia „przepisów technicznych” w rozumieniu tej dyrektywy, podlegających obowiązkowi zgłoszenia na podstawie art. 8 ust. 1 tej samej dyrektywy, którego naruszenie jest poddane sankcji w postaci braku możliwości stosowania takiego przepisu”.

Powyższy wyrok został w przytoczonej sprawie I KZP 17/16 poddany przez Sąd Najwyższy analizie. Podkreślono w niej najważniejsze, także dla praktyki, wynikające z niego kwestie – by wskazać tu choćby na ocenę przepisu art. 6 ust. 1 u.g.h., jako niepodlegającego notyfikacji, w kontekście oceny drugiej z regulacji, tj. art. 14 ust. 1 u.g.h. W tym zakresie odnotowano wyłożoną w wyroku Trybunału różnicę pomiędzy tymi ograniczającymi konkretną aktywność regulacjami, z których pierwsza dotyczy prowadzenia działalności (uzależnionej od uzyskania koncesji na prowadzenie kasyna gry), druga zaś – urządzania gier (tylko w kasynie gry). Zaakcentowania wymaga jednak i to, że przedmiotem szczegółowego badania w tym postępowaniu były ponadto inne judykaty Trybunału Sprawiedliwości UE (również rozważane przez orzekające w sprawie Sądy i oskarżyciela wnoszącego kasację). Godne podkreślenia jest zwłaszcza to, że w analizie tej Sąd Najwyższy zwrócił uwagę na konsekwentne stanowisko Trybunału, według którego przepis art. 14 ust. 1 u.g.h., zgodnie z którym urządzanie gier na automatach dozwolone jest jedynie w kasynach gry, należy uznać za przepis techniczny w rozumieniu art. 1 pkt 11 dyrektywy 98/34/WE, a wobec tego, iż kwestia owego technicznego charakteru uregulowań wprowadzających wymienione ograniczenia lokalizacyjne została rozstrzygnięta. Zaznaczenia również wymaga, że Sąd Najwyższy stwierdził, iż z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości UE wynika jasno, że dyrektywa 98/34/WE (w szczególności jej art. 8) powinna być wykładana w ten sposób, że przewiduje obowiązek organu krajowego odmowy zastosowania krajowego przepisu, jeżeli jest on przepisem technicznym, a jego projekt nie został notyfikowany Komisji Europejskiej. Dało to Sądowi Najwyższemu asumpt do zbadania wynikającej z art. 91 ust. 3 Konstytucji kwestii kolizyjnej, wiążącej się z funkcjonowaniem w prawie unijnym normy, która miałaby (mogłaby) zastępować czy ewentualnie wyłączać zastosowanie przepisu krajowego. W wyniku więc tych szerokich rozważań Sąd

Najwyższy w składzie 7 sędziów podjął uchwałę stwierdzającą, że: „Kolizja prawa krajowego z prawem unijnym, w świetle zasady bezpośredniego stosowania prawa Unii Europejskiej (art. 91 ust. 3 Konstytucji), może prowadzić do zastąpienia przepisów krajowych uregulowaniami prawa unijnego albo do wyłączenia normy prawa krajowego przez bezpośrednio skuteczną normę prawa Unii Europejskiej. W konsekwencji norma niestosowania krajowego przepisu technicznego, którego projektu nie notyfikowano Komisji Europejskiej, wynikająca z dyrektywy 98/34/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 czerwca 1998 r. ustanawiającej procedurę udzielania informacji w dziedzinie norm i przepisów technicznych oraz zasad dotyczących usług społeczeństwa informacyjnego (Dz. Urz. WE L 204 z 21.07.1998 r., ze zm.), wyłącza możliwość zastosowania w sprawie o przestępstwo z art. 107 § 1 k.k.s. przepisu art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (Dz.U. z 2015 r., poz. 612) w pierwotnym brzmieniu. Natomiast art. 6 ust. 1 tej ustawy mógł i może nadal stanowić uzupełnienie normy blankietowej zawartej w art. 107 § 1 k.k.s., o ile okoliczności faktyczne konkretnej sprawy pozwalają na ustalenie, że przepis ten ma zastosowanie i został naruszony”.

Orzekający w niniejszej sprawie skład Sądu Najwyższego w pełni podziela przedstawione zapatrywanie prawne, nie widząc potrzeby powtarzania i uzupełniania argumentacji przedstawionej na jego poparcie, zrekapitulowanej powyżej. Zapatrywanie to, w realiach niniejszej sprawy – dotyczącej czynów polegających na urządzaniu i prowadzeniu, w ramach działalności prowadzonej przez każdego z oskarżonych, gier na automacie, bez koncesji i poza kasynem gry, wbrew przepisom art. 6 ust. 1 w zw. z art. 14 ust. 1 ustawy o grach hazardowych (w pierwotnym brzmieniu) – pozwala na wyciągnięcie jednoznacznej konkluzji w przedmiocie skuteczności kasacji uzasadnianej powodami, które podlegały rozważaniom w zacytowanej uchwale, w związku z przedstawionym przez Prokuratora Generalnego zagadnieniem prawnym o charakterze abstrakcyjnym.

Zapatrywanie to pozwala zatem stwierdzić, że zarzut kasacyjny w części, w której podniesiono w nim rażące naruszenie art. 107 § 1 k.k.s. w powiązaniu z art. 6 ust. 1 u.g.h. jest zasadny. Należało bowiem przyznać rację głównemu twierdzeniu kasacji, że przepis art. 6 ust. 1 u.g.h., uzależniający prowadzenie działalności w zakresie gier na automatach od uzyskania koncesji na prowadzenie kasyna gry, nie

stanowi przepisu technicznego w rozumieniu Dyrektywy 98/34/WE, a wobec tego, iż projekt tego uregulowania nie podlegał obowiązkowi notyfikacji Komisji Europejskiej. Właśnie z tego zatem powodu, za trafne należało uznać stanowisko kasacji podważające słuszność odmowy zastosowania przez Sąd odwoławczy tej regulacji, jako uzupełniającej blankietowe unormowanie art. 107 § 1 k.k.s.

Położenie w ostatnim zdaniu stosownego akcentu było natomiast niezbędne o tyle, że jednocześnie za chybiony należy uznać pogląd kasacji w ogóle kwestionujący możliwość postąpienia sądu, polegającego na wyłączeniu stosowania, w sprawie o przestępstwo z art. 107 § 1 k.k.s., przepisów niepoddanych procedurze zgłoszenia Komisji Europejskiej – ze względu preferowaną w tej skardze interpretację zasady rozwiązywania kolizji między prawem unijnym i krajowym, wynikającej z art. 91 ust. 3 Konstytucji RP. W nawiązaniu do argumentów kasacji wystarczy podkreślić, że owej kolizji nie można wyeliminować przez odwołanie się, jak czyni to skarżący, do formalno-proceduralnego charakteru normy wypływającej z dyrektywy 98/34/WE. Jest bowiem inaczej, co wykazano w zasadniczym trzonie wywodów uchwały Sądu Najwyższego, dotyczących problemu kolizji (rzeczywistego konfliktu) prawa krajowego z prawem unijnym (w zakresie materialnym, normującym nakaz bądź zakaz nakładania obowiązków i kar), co oznacza, że prawo unijne, stosowane zgodnie z art. 91 ust. 3 Konstytucji bezpośrednio, obliuguje do wyłączenia możliwości zastosowania konkurującego przepisu krajowego.

Taka właśnie sytuacja zachodzi w odniesieniu do nienotyfikowanego Komisji projektu przepisu art. 14 ust. 1 u.g.h., normującego zakaz wykorzystywania automatu do gier hazardowych poza kasynem gry (choćby wykorzystujący automat dysponował koncesją na prowadzenie takiego kasyna). Stosowanie tego unormowania, jako dopełniającego blankietowy przepis art. 107 § 1 k.k.s. jest więc wykluczone akurat ze względu na zasadę pierwszeństwa normy wynikającej z Dyrektywy 34/98/WE, przewidującej sankcję jego niestosowania. O ile natomiast w kasacji podnosi się kwestie związane z możliwością (powinnością) niezastosowania się do tej sankcji, wobec oceny uprzedniego nienotyfikowania art. 14 ust. 1 u.g.h. przez pryzmat klauzul derogacyjnych, opisanych w art. 36 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej oraz w art. 10 ust. 1 wspomnianej Dyrektywy, to o

dopuszczalności takiej oceny przez sąd nie może być mowy w aktualnym stanie, w którym ustalenie powyższego mogłoby ewentualnie nastąpić w wyniku skierowania do Trybunału Sprawiedliwości UE odpowiedniego pytania prejudycjalnego.

Poruszony powyżej problem, w kontekście zarzutu kasacji podnoszącego naruszenie art. 107 § 1 k.k.s. w powiązaniu z art. 14 ust. 1 u.g.h., nie ma jednak znaczenia pierwszorzędne, a co za tym idzie, nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia kasacji. Jak już bowiem zauważono, w pełni zasadny okazał się zarzut skargi kontestujący odmowę zastosowania w sprawie przez Sąd *ad quem* przepisów art. 107 § 1 k.k.s. w zw. z art. 6 ust. 1 u.g.h. To zaś było wystarczające dla wydania niniejszego orzeczenia, ponieważ obligowało Sąd Najwyższy do uchylenia w całości zaskarżonego kasacją wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania. Przemawiało za tym stwierdzenie zarówno rażącego charakteru wymienionego uchybienia – w sytuacji, gdy nie ulega już wątpliwości, że orzekające Sądy były w pełni legitymowane do stosowania art. 6 ust. 1 u.g.h., jako dopełniającego dyspozycję art. 107 § 1 k.k.s., jak i możliwości istotnego wpływu tego uchybienia na treść orzeczenia – w sytuacji, gdy złożony opis i kwalifikacja prawna czynów przypisanych oskarżonym przez Sąd *meriti* uprawniały Sąd odwoławczy do badania odpowiedzialności każdego z nich już choćby tylko na płaszczyźnie wymienionych regulacji, co mogło doprowadzić do innego, niż dotąd, rozstrzygnięcia sprawy.

Oczywiście, dokonanie prawidłowej w tym zakresie oceny uzależnione było, w pierwszej kolejności, od rezultatów rozpoznania apelacji, zarzucających skazującemu orzeczeniu Sądu Rejonowego różne uchybienia w zakresie ustalania faktów sprawy. Podniesione w tym zakresie zarzuty środków odwoławczych pozostały poza polem rozważań Sądu *ad quem*, wobec uznania ich po myśli art. 436 k.p.k. za zbędne dla wydania wyroku uniewinniającego. W świetle tego, co powiedziano powyżej nie ulega wątpliwości, że ocena ta zdezaktualizowała się. Ograniczenie zaś instancyjnej kontroli wyroku tylko do omówionych powyżej kwestii prawnych, nie pozwala obecnie na snucie rozważań co do hipotetycznego naruszenia przez oskarżonych art. 107 § 1 k.k.s. w nawiązaniu do konkretnych okoliczności faktycznych sprawy, istotnych przynajmniej ze względu na znamiona

przestępstwa skarbowego z art. 107 § 1 k.k.s. w zw. z art. 6 ust. 1 ustawy o grach hazardowych.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy rozpozna zatem wniesione środki odwoławcze, przy czym w ocenach prawnych będzie związany zapatrywaniami prawnymi wyrażonymi w niniejszym wywodzie (art. 519 w zw. z art. 442 § 3 k.p.k.).

kc